

Χαίρετισμός των Συνέδρων και Κήρυξη της Ενάρξεως των εργασιών του
Α' Πανελληνίου Αστρονομικού Συνεδρίου από τον Ακαδημαϊκό
και Πρόεδρο της Εθνικής Αστρονομικής Επιτροπής
Κ.ΙΩΑΝΝΗ ΞΑΝΘΑΚΗ

Είμαι ευτυχής γιατί κατέστη δυνατόν περί το τέλος περίπου του 20ού αιώνα να πραγματοποιηθεί το Α' Πανελλήνιο Αστρονομικό Συνέδριο.

Θεωρώ επιβεβλημένο προ της επισήμου ενάρξεως του Συνεδρίου αυτού να κάνω ένα σύντομο προσκλητήριο των παλαιών Ελλήνων αστρονόμων, με τους οποίους η Αστρονομία έκανε τα πρώτα βήματά της στη Νεώτερη Ελλάδα.

Κατά την τελευταία δεκαετία του παρελθόντος αιώνας και κατά τις τρεις πρώτες δεκαετίες του παρόντος, μέχρι δηλαδή το 1932, υπήρχε ένας μόνον καθηγητής Αστρονομίας στη χώρα μας, ο Δημήτριος Αιγινήτης, του οποίου η προσωπικότητα εδέσποζε τόσο στο Εθνικό Αστεροσκοπείο και το Πανεπιστήμιο Αθηνών, όσο και στην Ακαδημία Αθηνών, της οποίας υπήρξε ο ιδρυτής. Την ονόμασε δε Ακαδημία Αθηνών και όχι Εθνική Ακαδημία της Ελλάδος, όπως είναι πράγματι, για να θεωρηθεί ως συνέχεια της Ακαδημίας του Πλάτωνος και να λάβει τον αριθμό 1 στη διεθνή λίστα των συγχρόνων Ακαδημιών.

Ο Δημήτριος Αιγινήτης, λόγω της μεγάλης επιστημονικής και κοινωνικής δράσεώς του είχε αποκτήσει πολλούς θαυμαστές και αρκετούς αντιπάλους. Μερικοί εκ των συγχρόνων του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών υπεστήριζαν ότι το επιστημονικό έργο του δεν ήτο ανάλογο της μεγάλης φήμης του. Πράγματι το σπουδαιότερο έργο του Δημητρίου Αιγινήτου ήτο η διατριβή του "Περί της ευσταθείας του Ηλιακού Συστήματος", με την οποία ανηγορεύθη Διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο Παρισίων. Η μεγάλη φήμη του δεν οφείλεται τόσο στην επιστημονική του δημιουργία, όσο στο μεγάλο οργανωτικό του έργο. Εκτός της Αστρονομίας, στην οποία έθεσε τα πρώτα σοβαρά θεμέλια με την εγκατάσταση του Ισημερινού και του Μεσημβρινού τηλεσκοπίου στο λόφο των Νυμφών, έθεσε τα θεμέλια επίσης και δύο άλλων επιστημών: της Μετεωρολογίας και της Σεισμολογίας, με την ίδρυση του Μετεωρολογικού Ινστιτούτου, με πρώτο Διευθυντή τον αείμνηστο Ηλία Μαρτιολόπουλο, και του Σεισμολογικού τμήματος του σημερινού Σεισμολογικού Ινστιτούτου, με πρώτο Διευθυντή τον αείμνηστο καθηγητή Νικόλαο Κρητικό και διάδοχό του το φίλο και στην Ακαδημία συνάδελφο κ. Αγγελο Γαλανόπουλο.

Με το μνημειώδες δε έργο του "Το κλίμα των Αθηνών", ο Δημ. Αιγινήτης δύναται να θεωρηθεί ως και ο πατήρ της Ελληνικής Μετεωρολογίας στο Πανεπιστήμιο.

Τον Δημήτριο Αιγινήτη διεδέχθη στη διεύθυνση του Εθνικού Αστεροσκοπείου και στην έδρα της Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών το 1934 ο αείμνηστος Σταύρος Πλακίδης. Επιστήμων σεμνός και αθόρυβος υπηρέτησε επί πολλά έτη στο Εθνικό Αστεροσκοπείο και το Πανεπιστήμιο Αθηνών και άφησε σημαντικό πλήθος αστρονομικών παρατηρήσεων, εκπαιδεύσας συγχρόνως τους περισσότερους εκ των Ελλήνων αστρονόμων στις αστρονομικές παρατηρήσεις.

Πέντε έτη βραδύτερον, το 1939, εξελέγη ως πρώτος καθηγητής της Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο ομιλών, όστις προηγουμένως είχε διατελέσει Βοηθός και Επιμελητής του Εργαστηρίου Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών υπό τον Δημήτριο Αιγινήτη.

Τους δύο τούτους καθηγητές της Αστρονομίας στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Θεσσαλονίκης διαδέχθησαν εις μιν το Πανεπιστήμιο Αθηνών ο αείμνηστος Δημήτριος Κωτσάκης, εις δε το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο κ. Γεώργιος Κοντόπουλος, ο οποίος τώρα προσφέρει τις υπηρεσίες του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών ως Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος.

Συγχρόνως με τους δύο τούτους καθηγητές της Αστρονομίας στα δύο Πανεπιστήμια, Αθηνών και Θεσσαλονίκης, ειργάζοντο στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών και μερικοί αξιόλογοι παρατηρητές Αστρονόμοι. Ο αρχαιότερος από αυτούς ήτο ο αείμνηστος Ιωάννης Παρασκευόπουλος, ο μετέπειτα Διευθυντής του Αμερικανικού Αστεροσκοπείου του Γιοχάνεσμπουργκ της Νοτίου Αφρικής. Επίσης ο Γεώργιος Αδαμόπουλος, ο οποίος εκτός από τις συστηματικές παρατηρήσεις με το μεσημβρινό τηλεσκόπιο εξετέλεσε πολλές παρατηρήσεις Κομητών και Αστεροειδών. Επίσης ο Ιωάννης Φωκάς, ο οποίος άφησε πλούσιο υλικό παρατηρήσεων για τον πλανήτη Αρη και ο κ. Κωνσταντίνος Μακρής, ο μετέπειτα τέως Γενικός Διευθυντής του Κέντρου Ερευνών Αστρονομίας της Ακαδημίας Αθηνών που σε όλη την επιστημονική σταδιοδρομία του ασχολήθηκε κυρίως με τη λεπτομερή μελέτη της ηλιακής ατμόσφαιρας με πολλές αξιολογικές σχετικές δημοσιεύσεις.

Μετεγενέστεροι των ανωτέρω είναι οι αδελφοί Γεώργιος και Κοσμάς Μπάνος και ο Θεόδωρος Προκάκης. Ο κ. Γεώργιος Μπάνος ησχολήθη κυρίως με τον Ηλιο, διετέλεσε δε καθηγητής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ο κ. Κοσμάς Μπάνος ασχολείται ακόμα και σήμερα, εν μέρει δε και με την ιδιικήν μου συνεργασία, με τη μελέτη των Πλανητών και ιδίως του Δία.

Τέλος δεν θα παραλείψω να αναφέρω τον παλαιό μαθητή μου καθηγητήν του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Λυσίμαχον Μαυρίδη, ο οποίος σημαντικά συνετέλεσε στην οργάνωση του κέντρου Ερευνών Αστρονομίας της Ακαδημίας Αθηνών, του οποίου υπήρξε και ο πρώτος Διευθυντής από της ιδρύσεώς του το 1960, καθώς και τους κ.κ. Βασίλειο Μπαρμπανη και Σωτήριο Σβολόπουλο, τους πρώτους καθηγητές των Πανεπιστημίων Πατρών και Ιωαννίνων αντίστοιχα.

Οι ανωτέρω αναφερθέντες υπήρξαν οι πρώτοι Έλληνες Αστρονόμοι κατά τις πρώτες έξη δεκαετίες του αιώνα μας, οι οποίοι, με τα πενιχρά μέσα τα οποία διέθεταν, έθεσαν τις βάσεις της επιστήμης του Ουρανού στον τόπο μας.

Μετά την ίδρυση των Πανεπιστημίων Πατρών, Ιωαννίνων, Κρήτης και Θράκης αυξήθηκ' αισθητά το πλήθος των επιστημόνων που ασχολούνται με την έρευνα του έναστρου Ουρανού. Αρκεί να αναφέρω ότι από τη βαθμίδα του Επίκουρου καθηγητή και άνω υπηρετούν ήδη στα Ελληνικά Πανεπιστήμια 66 καθηγητές της Αστρονομίας.

Αρκετοί δε νέοι και διακεκριμένοι ερευνητές εργάζονται σήμερα εις το Κέντρο Ερευνών Αστρονομίας της Ακαδημίας Αθηνών και του Εθνικού Αστεροσκοπείου.

Δυστυχώς όμως τα ειδικά Κέντρα Αστρονομικών Παρατηρήσεων δεν αυξήθηκαν κατά τρόπον ανάλογον με την αύξηση του έμψυχου υλικού.

Από της εποχής του Δημ. Αιγινήτου και εντεύθεν η Ελληνική Αστρονομία απέκτησε τρία αστρονομικά Κέντρα Παρατηρήσεως. Στην Πεντέλη το πρώτον επί των ημερών του αειμνήστου Πλακίδη, στο Κρουνέρι Κορινθίας το δεύτερον επί των ημερών του αειμνήστου Δημητρίου Κωτσάκη και εις το Στεφάνι Κορινθίας το τρίτο που ιδρύθηκε από τον Καθηγητή κ. Λυσίμαχο Μαυρίδη.

Ευχάριστη όμως έκπληξη παρουσιάζει η αύξηση και η δράση των Ελλήνων Αστρονόμων στο Εξωτερικό, όπου αξιόλογος αριθμός Ελλήνων αστρονόμων (πλέον των 30) κατέχουν θέσεις καθηγητών και άλλες σημαντικές θέσεις σε διακεκριμένα Ερευνητικά Κέντρα και Πανεπιστήμια του Εξωτερικού.

Είναι ιδιαίτερα τιμή και ευχαρίστηση δι'ημάς να υποδεχθούμε σήμερα με την έναρξη του Πρώτου Πανελληνίου Αστρονομικού Συνεδρίου τους προσκληθέντες συναδέλφους κ.κ.

Σταμάτη Κριμιζή, Καθηγήτῃ στο John's Hopkins University
Δημοσθένη Καζάνα, Διευθυντῃ Ερευνῶν στη NASA
Yervant Terzian, Καθηγητῃ στο Cornell University
Μιχαήλ Παπαγιάννη, Καθηγητῃ στο Boston University
Δημήτρη Μιχάλα, Καθηγητῃ στο University of Illinois (Urbana)
Βασίλη Γραμματικό, Διευθυντῃ Ερευνῶν στο C.N.R.S. των Παρισίων.

Τέλος εις ἐμέ, τον εναπομείναντα της παλαιάς φρουράς εκ των μαθητῶν και συνεργατῶν του αειμνήστου Δημητρίου Αιγινῆτου, ἔλαχεν ο κλήρος να κηρύξω την έναρξη των εργασιῶν του Πρώτου Πανελληνίου Αστρονομικού Συνεδρίου και να ευχηθῶ εις ὑμᾶς, Κύριοι Σύεδροι, καλήν επιτυχίαν στο ἔργο σας και ευχάριστη διαμονή στην Αθήνα.